

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2019/20:36

Onsdagen den 25 mars

§ 1 Information och samråd inför videomöte i kretsen av stats- och regeringschefer den 26 mars 2020

Statsminister Stefan Löfven (deltar per telefon)

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Vi öppnar detta unika möte med EU-nämnden. Vi skulle egentligen ha haft ett möte inför Europeiska rådets möte, som skulle ha ägt rum den 26–27 mars, men det är inställt. I stället kommer stats- och regeringscheferna att ha ett videomöte i morgon. Det är inför detta som vi har information och samråd med EU-nämnden.

Vi är ganska få i lokalen, men vi är desto fler per telefon. Både riksdagen och regeringen följer de rekommendationer som myndigheterna har gett om att vi jobbar hemifrån så gott det går, och vi har möjligheten att hålla möte delvis per telefon. Det innebär också att vi måste ha ett upprop för att dubbelkolla att vi har rätt deltagare med per telefon.

(Upprop av ledamöter i EU-nämnden förrättades.)

Vi hörde att statsrådet Hans Dahlgren var med oss per telefon, men har vi också statsminister Stefan Löfven med oss?

Anf. 2 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Ja, det stämmer!

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Välkommen till detta sammanträde. Då börjar jag med att lämna ordet till statsministern.

Anf. 4 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru ordförande! Spridningen av coronaviruset har kastat hela världen in i en kris vars motstycke vi inte har sett på flera decennier. Globalt räknas antalet smittade till drygt 417 000, och det är fler än 18 500 människor som har avlidit. Läget i Europa är allvarligt. De mest drabbade länderna, Italien och Spanien, är satta under extremt hårt tryck.

Vi kan också se att åtgärder som tidigare, för bara några veckor sedan, hade varit otänkbara vidtas nu i land efter land. Gränser stängs, och skolor, fabriker, restauranger och affärer stängs. Människor isoleras. Det dagliga livet sätts på undantag när samhället stannar av. Det här påverkar oss i

Sverige, det påverkar människor i Europa, över hela världen, och det påverkar naturligtvis också arbetet i Europeiska unionen.

Toppmötet som skulle ha börjat i morgon har skjutits på framtiden. Där skulle vi ha diskuterat viktiga frågor om industripolitik, digitalisering och migration. I stället ska i morgon hållas ett videomöte mellan EU:s ledare. Den dagordningen kommer att domineras av en fråga, nämligen corona-epidemin. På mötet kommer också att antas ett gemensamt uttalande. Jag ska återkomma till det.

Fru ordförande! Det är inte första gången som Europa drabbas av en epidemi. Vår historia vittnar om pester och andra farsoter som har härjat på vår kontinent. Det är inte så många generationer sedan som spanska sjukan prövade kontinenten vid tiden för första världskrigets slut. Men det finns många skillnader mellan då och nu. En viktig sådan är att de möjligheter vi har i dag att gemensamt lösa problem är betydligt bättre, och vi har ett EU-samarbete med institutioner och myndigheter. Samtidigt ska det konstateras att det inte har fungerat perfekt. Flera länder har agerat helt självständigt och själviskt genom att förhindra export av skyddsmateriel och på andra sätt förhindrat den fria rörligheten. Det är på sikt förödande för den inre marknaden. Samtidigt har vi i huvudsak kunnat hantera problemen, och vi fick i veckan loss 50 000 skyddsmasker, som ju behövs mycket väl i den svenska sjukvården. Det hade sannolikt varit betydligt svårare om vi inte hade haft EU-samarbetet. I dagsläget spelar också den europeiska smittskyddsmyndigheten i Solna, ECDC, en central roll i att sprida relevant information till medlemsländerna.

Fru ordförande! EU:s institutioner har funnit sätt att fungera under nuvarande ansträngda förhållanden. Både rådet och Europaparlamentet har på olika vis försäkrat att de kan vara beslutsföra, och kommissionen har agerat för att upprätthålla fri rörlighet på den inre marknaden, särskilt vad gäller varuhandeln.

I ett annat spår har kommissionen agerat för att säkra tillgång till läkemedel och medicinsk utrustning, bland annat genom gemensamma upphandlingar av personlig skyddsutrustning, ventilatorer samt test- och labbutrustning.

Kommissionen har också presenterat omfattande åtgärds paket för att hantera de allvarliga ekonomiska konsekvenser som följer i kölvattnet av epidemin. Bland annat föreslås större möjligheter till statsstöd, liksom att utnyttja den fulla flexibilitet som finns i stabilitets- och tillväxtpakten. Det är viktigt att den ökade flexibiliteten fasas ut när den inte längre är nödvändig.

Europeiska centralbanken har beslutat om ett tillfälligt stödköpsprogram om 750 miljarder euro, vilket när man lägger till andra redan fattade beslut innebär att motsvarande ungefär 10 000 miljarder svenska kronor ska användas för stödköp av statsobligationer och företagsobligationer. Det är enorma summor som visar tydligt på allvaret i den situation vi befinner oss i.

Även om dessa omfattande program och insatser gör skillnad, existerar inte de ekonomiska åtgärds paket som på längre sikt skulle kunna hålla en stillastående ekonomi under armarna. Det går inte. Vi ser i Sverige, och vi ser runt om i Europa, hur stora företag varslar om massuppsägningar, hur små och medelstora företag går på knäna när efterfrågan sjunker dramatiskt. Prognoserna pekar nu mot negativ tillväxt i EU under 2020.

Om vi inte får igång våra ekonomier riskerar vi en än värre utveckling de närmaste åren.

2019/20:36
25 mars

Med anledning av detta har jag kontaktat flera av mina kollegor, bland annat Tysklands förbundskansler Angela Merkel, kommissionens ordförande Ursula von der Leyen och Europeiska rådets ordförande Charles Michel, för att få upp just de ekonomiska frågorna högre på dagordningen. Vi måste börja diskussionen inom EU nu, och vi har ingen tid att förlora.

Jag kommer vid mötet att framföra vikten av att vi hanterar coronakrisen på ett sätt som naturligtvis säkrar människors hälsa och överlevnad i dag men utan att riskera ett fritt fall för Europas ekonomi. Det skulle i sig ge allvarliga konsekvenser för välfärd, välstånd och hälsa under lång tid framöver.

Vi behöver en gemensam tanke om hur vi kan återgå till fungerande ekonomier en dag. För att komma dit behöver vi på sikt öppna våra samhällen igen. Vi vet att Europas ekonomier är beroende av varandra, och vi måste undvika kollaps i någon av EU:s ekonomier. Det handlar helt enkelt om EU:s sammanhållning.

EU:s inre marknad är en viktig del av detta, och jag kommer att lyfta upp vikten av att de interna exporthinder som ännu finns kvar tas bort.

Fru ordförande! Inför mötet har ett utkast till gemensamt uttalande cirkulerat. Nämnden har fått del av detta. Uttalandet tar framför allt upp hur coronakrisen kan bekämpas utifrån fem utgångspunkter.

Dessa punkter är att begränsa smittspridning, få tillgång till medicinsk utrustning, forskning, socioekonomiska konsekvenser och hur strandade EU-medborgare ska kunna återvända hem.

Vad gäller smittspridning anger uttalandet att nya riktlinjer ska tas fram om det blir nödvändigt. Samtidigt ska vi slå vakt om den inre marknaden. Här är också viktigt att bekämpa desinformation.

Den andra punkten handlar om att alla EU:s länder ska ha tillgång till medicinsk utrustning, och där ser vi den gemensamma offentliga upphandlingen som ett viktigt redskap. Vi kommer även att kartlägga tillgången till utrustning i medlemsländerna, så att vi har en bra bild av detta.

Därefter tar man upp vikten av att stötta forskning, att samarbeta såväl inom EU som globalt för att så snart som möjligt ta fram ett vaccin. Uttalandet ger också stöd till de initiativ som har tagits av Europeiska centralbanken och betonar de långsiktiga konsekvenserna på den globala ekonomin. Även den diskussion som har förts i eurogruppen nämns i slutsatserna.

Vidare ska ansträngningarna öka för att EU-medborgare som sitter fast i länder utanför EU ska kunna komma hem.

Avslutningsvis tar man upp det längre ekonomiska perspektivet och vikten av att vi börjar förbereda återgång till ett normalt fungerande samhälle. Här ska kommissionen påbörja ett arbete. Långsiktigt behövs också ett bättre system för krishantering i EU.

Utöver coronakrisen ger uttalandet stöd till allmänna rådets beslut att inleda medlemskapsförhandlingar med Nordmakedonien och Albanien. Min bedömning är att uttalandet är balanserat, och jag kan ställa mig bakom det.

Fru ordförande! Avslutningsvis vill jag säga att vi befinner oss i ett mycket allvarligt läge, och vi måste göra vad som krävs för att hantera smittspridningen, samtidigt som vi säkrar våra ekonomier från att falla samman. Då skapas också förutsättningar för att klara framtida kriser och epidemier. Det är en svår uppgift, och det är något som vi måste klara i hela EU.

Tack för ordet, fru ordförande!

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Tack så mycket, statsministern, för redogörelsen!

Jag kommer att lämna ordet till respektive partis anmälda talare i storleksordning.

Anf. 6 DAG LARSSON (S):

Ordförande! Tack, statsministern, för en mycket bra genomgång av läget!

Mycket av det vi just nu ser ske i Europa är helt häpnadsväckande. Vem hade kunnat tro att vi skulle hamna i en situation där medborgarna i många europeiska länder skulle beläggas med utgångsförbud och där sjukvården mer eller mindre havererar, som i Norditalien eller Spanien? Gamla lämnas att dö själva på åldershem. Det är fruktansvärt vad som sker på många håll och kanter.

Därför är det angeläget med det gemensamma uttalandet, som ska föreläggas regeringscheferna.

Jag vill ändå ställa en fråga med anledning av resonemanget om medicinsk skyddsutrustning. Det är en av de mer häpnadsväckande sakerna som har inträffat, nämligen att flera länder har belagt export av medicinsk skyddsutrustning med hinder. Se på Tyskland och Frankrike, och Tjeckien lade beslag på andningsmasker som var avsedda för Italien.

Kommer detta statement att avhjälpa den situationen? Är det seriöst menat av de europeiska regeringscheferna, i synnerhet om vi hamnar i en förvärrad situation längre fram? Jag skulle ändå vilja höra en reflektion från statsministern.

Anf. 7 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag tackar statsministern för inledningen.

Jag instämmer såklart i allvaret som statsministern målar upp. Vi har inte sett de fullständiga konsekvenserna av coronavirusets utbredning, men vi vet att coronaviruset kräver handling här och nu, inte sedan. Det handlar om timmar och dagar, inte månader. Det är ingen tid att förlora, sa statsministern. Jag håller helt med om det. Detta gäller i Sverige, i EU och i världen.

Det är bra att Europas stats- och regeringschefer, trots att man ställer in möten där viktiga frågor skulle diskuteras, ändå fortsätter att ha kontakt för att kunna agera i denna svåra tid.

I en sådan här kris är man också tacksam över att det finns samarbeten i form av EU där man faktiskt kan diskutera, koordinera och försöka hjälpa och stärka varandra, i stället för att bli mer protektionistiska. Men vårt samarbete ställs också på prov just nu. Jag tror att det är just nu man behöver ett samarbete. Varje land kan inte lösa detta på egen hand, utan vi

behöver agera gemensamt. Där tycker jag att EU har ett särskilt ansvar för att minska den utbredda känslan av maktlöshet som nu breder ut sig.

Även om EU-kommissionen har agerat har inte allt fungerat perfekt, precis som statsministern själv lyfter upp. Jag har inget att tillägga om detta, mer än att det inte är tid nu för fler handelshinder, utan nu ska vi se till att den inre marknaden fungerar.

Jag har några frågor. Jag är stark EU-vän och EU-förespråkare, men trots det har jag ibland synpunkter mot EU:s beslutsfattande, som tar lång tid. Nu sägs det att det finns förmåga att fatta beslut, men som jag sa finns ingen tid att förlora. Nu finns förslag om att fatta beslut baserat på skriftligt förfarande, och så vidare. Men det är bråttom. Om beslutsförfarandet inte alltid kommer att fungera, finns någon alternativ plan till beslutsfattandet?

En annan fundering jag har gäller den ekonomiska kris som vi nu står inför, som statsministern också lyfter. Börser faller, och världsekonomin är i fritt fall. Vi hörde i dag från Swedbank att arbetslösheten i Sverige kanske kommer att nå 10 procent i sommar. Små företag tappar helt sina intäkter från den ena dagen till den andra. Då är det extremt viktigt att man får ut stödpaket, både nationellt och på EU-nivå, och det tror jag att alla EU-medborgare förväntar sig.

Jag har en fundering. Det kanske är för tidigt att fundera på det. Men givet att Sverige inte har satt hela landet i karantän undrar jag om man tror att det kommer att bli någon diskussion kring vilket stöd de olika länderna kommer att behöva. Det är, som sagt, kanske lite för tidigt att väcka den frågan.

Moderaterna ställer sig bakom detta uttalande och tycker att det på det stora hela är bra. I sista stycket i det här uttalandet står det lite grann om en krismyndighet. Jag tycker att det är helt korrekt och riktigt att man redan nu försöker titta på vad som kommer att hända i det längre perspektivet. Går det att säga någonting om vad detta kommer att betyda? Jag känner lite oro över att det skulle betyda att man flyttar pengar till Bryssel eller att det blir någon ny överstatlig myndighet.

Avslutningsvis skulle jag bara vilja säga att det är viktigt att i dessa tider lyfta upp det viktiga i att se till att bekämpa och motverka desinformation. Vi har tyvärr sett att den har ökat just om hälsofrågor under den senaste tiden. Det är viktigt att EU står upp mot dessa krafter.

Anf. 8 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Tack, statsministern, för informationen! Vi har en fruktansvärd kris för medborgare och kanske framför allt för småföretag. Men det finns nog ingen anledning att orda mer om det och dra ut på tiden ytterligare.

När det kommer till rådsslutsatserna har Sverigedemokraterna ingenting att invända. Det verkar balanserat och rimligt om man bortser från passagen där man tar ställning för utvidgningen vad gäller Albanien och Nordmakedonien – där vill jag hänvisa till en avvikande mening som vi har haft tidigare, så att det inte glöms bort.

En liten fråga uppstod när jag lyssnade på statsministerns föredragning. EU:s roll nu är ju framför allt att ta bort hinder så att länder kan bekämpa konsekvenserna av krisen, samordna och utbyta information. Det är fullt rimligt. Statsministern talar om att det är viktigt att inte orsaka fritt fall i ekonomin. Det instämmer jag i, såklart. Jag undrar om det är någon åtgärd

som länderna har fattat beslut om som gör statsministern extra orolig. Anser statsministern att flera länder borde mildra sina åtgärder? Har Sverige har någon sådan åsikt?

Samtidigt som man ska bekämpa de ekonomiska konsekvenserna är det viktigt att fortfarande komma ihåg att det finns ett växande medicinskt problem. Det är fler personer som blir smittade och fler personer som är ineliggande just nu. Jag tror att det är lika viktigt att tala om den ekonomiska krisen som om krisen med fler smittade, fler sjuka och fler döda. Och det finns ett gemensamt intresse av att hela Europa bekämpar detta.

Jag undrar hur statsministern ser på utbyte av erfarenheter om hur man bäst kan bekämpa smittspridning. Ska vi kunna öppna gränser för handel är det nämligen viktigt att alla länder är framgångsrika i fråga om detta.

Anf. 9 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack så mycket för genomgången inför er videokonferens!

En av grundtankarna med EU-samarbetet är att det ska vara enkelt att handla, resa och flytta mellan EU-länderna. I tider som dessa har det varit överraskande för många av oss att se hur många medlemsstater som har stängt sina gränser. Att en av grunderna som byggt oss starka så fort kunde demonteras kommer att kräva ett eget kapitel när vi har tagit oss igenom det hela. Det är väl inte läge att börja den diskussionen nu, men när vi är igenom detta är det helt nödvändigt att se över det.

Den allvarliga kris som följer av coronavirusets spridning – och då gäller det både det hälsomässiga och det ekonomiska – blir allt allvarligare. Om vi inte hanterar detta klokt är det väldigt stor risk att det får långtgående konsekvenser. Och den ekonomiska krisen förvärras helt klart av de stängda gränserna.

Reserestriktioner, exportförbud och andra svårigheter att förflytta medicin, material, livsmedel och kompetens skapar onödiga svårigheter när det gäller att hålla sjukvården med nödvändigheter, men också industrin och tillverkningssektorn har stora problem.

Min fråga till statsministern är: Hur går diskussionerna kring att de länder som har stängt sina gränser ska öppna dem? Och hur ser vi till att det sker så fort som möjligt inom hela unionen?

Det finns också en diskussion, som är kopplad till medicinsk utrustning, om importtullar. Frågan är om det är något som kommer att lyftas upp och diskuteras på detta toppmöte.

Anf. 10 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru ordförande! Jag börjar med Dag Larsson, Socialdemokraterna. Det är naturligtvis ett problem, och har varit det ett tag, att Tjeckien, Polen, Tyskland och Frankrike – det är flera men framför allt de – har varit tydliga med detta exportförbud. Därför tog det stopp med skyddsutrustning. För vår del lyckades vi ändå få loss det som jag nämnde i inledningen.

Det går inte att garantera med ett statement att detta inte fortsätter, men trycket finns från den första videokonferensen, som vi hade för några veckor sedan. Det handlar om att hantera den situation som är nu vad gäller själva viruset och sjukdomen, men det handlar också om att undvika att skada den inre marknaden på sikt. Det är därför som jag säger att det should lead to the full lifting of any internal bans. Blir det slutsatsen är det

naturligtvis ett fortsatt tryck. Jag kan inte garantera att inte medlemsstater fortfarande skulle hålla fast vid sådana åtgärder. Men det är betydligt bättre tryck då.

Jag delar helt uppfattningen, Jessika Roswall, att det är nu det sätts på prov, och samtidigt är det nu samarbetet behövs. Frågan var om det finns någon alternativ plan för beslutsfattande. Nej, det finns det inte, utan nu utgår man från att man har löst detta och att det fungerar. Enligt den information vi har fungerar nu rådet och parlamentet utifrån dessa förutsättningar. Då får vi utgå från att det fortsätter så.

När det gäller stödpaketen kommer det inte att diskuteras exakt vilket stöd olika medlemsstater behöver, utan här finns möjligheter till nationella beslut men också till hjälp via de olika mekanismer som finns på EU-nivå, och det är faktiskt rätt mycket ammunition.

Jessika Roswall frågade också om krismyndighet. Vi vet inte exakt vart det tar vägen. Men det ska finnas en bättre mekanism för det, så vi får titta på hur man får till en bättre krishantering. Men detaljer och eventuella beslut kommer sedan. Vi tycker ändå att det är en bra början. Vi får se vilken form det tar. Det får ju vi också vara med och tycka till om.

Avslutningsvis, Jessika Roswall, delar jag helt uppfattningen att vi måste arbeta aktivt när det gäller desinformation. Det måste vi medlemsstater göra på EU-nivå och så vidare, för här finns det definitivt krafter som vill försvaga oss.

Martin Kinnunens frågor gällde slutsatserna, åtgärder och fritt fall. Uttrycket i inledningen är inte föranlett av att det är någon speciell åtgärd som vi menar är fel eller att något borde göras annorlunda. Men det är ett faktum att många medlemsstater gör saker för sig, så att säga. Bristen på koordinering kommer också att vara ett problem när vi ska tillbaka. Medlemsstaterna måste självfallet själva besluta vad de gör. Det faller på medlemsstaternas mandat. Men vi måste koordinera oss.

Vi kan inte ha finanspaket och olika stödpaket hur länge som helst. De räcker inte hur länge som helst. Vi måste börja tänka på hur vi får den reala ekonomin i funktion igen. Det innebär bland annat att vi successivt måste börja öppna länderna och gränserna och se till att varuflödet fungerar och så vidare.

Det handlar alltså mer om att tänka på både och. Det handlar om att se till att begränsa smittspridningen och se till att sjukvården fungerar. Men det handlar också om att börja tänka på nästa steg. Vilken strategi ska vi ha för att, när så är möjligt, kunna återgå till mer normala ekonomier?

Det är givetvis rätt att utbyta erfarenheter när det gäller smittspridning. Den europeiska myndigheten, som ligger i Solna, är central i fråga om det.

Jag håller helt med, Annika Qarlsson, om detta med gränser och betydelsen av att varor ska kunna flöda mellan länderna, inklusive den medicinska utrustningen. Diskussionen om medlemsstater som har stängt pågår hela tiden. Man kan väl säga att det är en blandning. Några säger att de gör detta för att de ska skydda sin befolkning.

Alla ledare vill naturligtvis skydda sin befolkning. Frågan är hur man gör det bäst. Man har sett att det blir långtradarköer mellan länder, till exempel mellan Polen och Tyskland. Det är miltals köer. Kommissionen jobbar då till exempel med green lanes, som det heter. Hur kan man få vissa transporter att gå snabbare mellan länderna, så att man inte behöver bli stående med viktiga varor och inte minst den medicinska utrustningen?

Det arbetas med att lätta upp detta och få bättre flöden.

Det kommer inte att bli någon diskussion om importtullar – det ser jag inte framför mig.

Med det, fru ordförande, tror jag att jag har svarat på frågorna.

Anf. 11 JONAS SJÖSTEDT (V):

Ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen! Jag har tre synpunkter.

Den första gäller de EU-medborgare som nu är strandsatta, som man brukar kalla det, i olika länder runt om i världen. Många av dem är i en ganska svår situation i och med att flygtrafik upphör, och när det finns flygbiljetter kan det nu kosta uppåt 100 000 kronor att flyga tillbaka till Europa från till exempel Afrika eller Asien. Många har helt enkelt inte råd att åka hem.

Nu sker hemflygandet av folk nationellt, och man låter överkapacitet gå till andra EU-länder. Det finns en viss samordning. Men jag undrar om inte detta är ett område där EU faktiskt skulle kunna göra en lite mer ordentlig insats.

Det finns också en rad länder där vi har valt att dra tillbaka UD-personal eller där vi inte har någon egen representation på plats. Ofta är det de mest svåra länderna att vara i. Jag tycker att det vore bra med inte bara en samordning utan också ett gemensamt agerande från EU-håll för att se till att medborgare som behöver komma hem gör det. Här tror jag att man skulle kunna gå längre än vad slutsatserna föreskriver. EU skulle faktiskt kunna spela en roll på det området.

Jag skulle också vilja kommentera punkt 15 om statsstödsregler. Det känns som att EU:s budgetregler och statsstödsregler har åkt all världens väg dessa veckor, och det finns goda anledningar till det. Men jag tror att det är viktigt att inte upprätthålla någon chimär om att dessa regelverk är på plats. Tvärtom borde man säga att det är ett nytt politiskt läge då man måste kunna ge statsstöd, eftersom det krävs betydande investeringar. Kanske kommer även vissa upphandlingsregler att ställa till problem. Då tror jag att man måste inse det och låta medlemsländerna agera med kraft utan att ställa till det i onödan.

Min sista synpunkt gäller det som kommer att komma efter den akuta krisen, det vill säga kraven på och föreslagen för att få igång ekonomin. Jag tror att ett av de mest verkningsfulla medel som unionen har är Europeiska investeringsbanken. De borde planera för en kraftigt ökad utlåning när krisen lättar och tidigarelägga investeringar, inte minst till sådant som grön energiteknik, moderna kommunikationer och annat, för att ge draghjälp. Det är ett sätt för EU att ge hjälp utan att det har direkt påverkan på statsfinanserna, som mycket annat har. EIB har en utmärkt rating och en väl fungerande organisation. Jag tror att det är viktigt att ge dem en liten uppgift, någon sorts Marshallplan, efter denna kris för EU-länderna.

Anf. 12 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen av de utkast till rådsslutsatser som förväntas antas.

Ja, vi är i en allvarlig kris vad gäller liv och hälsa, men det är också en ekonomisk kris av en magnitud som vi inte kunde förutspå för bara några veckor sedan.

Det är viktigt att EU gör vad som kan göras för att mildra effekten av pandemin som drabbar land efter land inom EU, inklusive Sverige. Många har gått en för tidig död till mötes, och vi ser dessvärre inte slutet på lidandet ännu. Personalen på våra sjukhus gör en fantastisk insats. Det finns även andra grupper som gör allt för att våra samhällen ska fortsätta fungera trots alla utmaningar.

Det är viktigt, som statsministern säger, att EU kan hålla ihop i den här krisen. Vi kristdemokrater välkomnar alla de initiativ som EU-kommissionen men även Europeiska centralbanken tar för att mildra effekterna av krisen. Att EU:s ledarskap håller ihop och visar att man som det står i slutsatserna ska göra allt för att skydda våra medborgare med insatser avseende till exempel skyddsutrustning och annat material som behövs är oerhört betydelsefullt.

I utkastet står även att man ska se till att värna även bredare solidaritet. Det är också viktigt. Det innebär att eventuella nya upptäckter av vacciner och metoder för att testa bör komma fler än bara EU-medborgarna till del. I rådsslutsatserna står det om öppenhet och transparens om ny kunskap. Det är viktigt.

De prioriteringar som EU-kommissionen nu lyfter fram om att begränsa smittspridning, säkra medicinsk utrustning och ge stöd till forskning och till att mildra effekterna för jobb och företagande är bra och helt nödvändiga i den situation vi är i. I det sammanhanget är det också bra att EU arbetar för att transporter mellan länderna kan fortsätta fungera för att hålla igång handeln.

Det är även viktigt att statsministern betonar att EU-medborgarna måste kunna fortsätta att ta sig mellan medlemsländerna, för att arbeta men också för att ta sig hem. De tillfälliga inre gränskontrollerna måste fungera effektivt.

Jag vill fråga om de 37 miljarderna euro, som det står om i flera dokument från EU-kommissionen, och coronafonden på 25 miljarder. Det står om brådskande investeringar som stöd till hälsosektorn och små och medelstora företag. Det låter bra. Men min fråga till statsministern är: Hur och när kommer man att prioritera vart pengarna ska gå? Jag tycker att det är svårt att i dag försöka förklara för folk vad pengarna ska gå till och hur de ska komma olika länder till del. Bedömer statsministern att svenska företag kommer att få ta del av de stora satsningarna?

Hur kommer arbetet med gemensam EU-upphandling av sjukvårdsmateriel att påverka Sverige, som fortfarande har brist på visst materiel till sjukvården?

Den tredje frågan gäller att många EU-medborgare, precis som Jonas Sjöstedt var inne på, för närvarande är strandsatta. Man har tydligen tillsatt en konsulär arbetsgrupp från EU:s utrikestjänst, som ska samverka med EU:s medlemsstater. Hur kommer det arbetet att gå till konkret? Hur ska Sverige delta i det arbetet? Kan statsministern förklara det lite mer?

Avslutningsvis välkomnar jag skrivningarna i utkastet till rådsslutsatser om att man redan nu ska förbereda en exitstrategi med en plan för återhämtning och storskaliga investeringar. Likaså förbereder man

sig för att dra slutsatser av den här krisen och för att reflektera över motståndskraften i våra samhällen när en pandemi som denna slår till.

Den krishanteringsmekanism som i dag finns inom EU räcker inte till. Det kan vi klart konstatera. Jag vill alltså verkligen understryka vikten av att statsministern stöder detta arbete.

Anf. 13 TINA ACKETOFT (L):

Tack, statsministern, för redogörelsen!

Liberalerna ställer sig också bakom den svenska hållningen och statsministerns och statsrådets agerande i denna svåra tid. Vi är kanske inte ens mitt inne i den ännu.

Det är en bra balans där vi ser till de akuta problemen men också det stora problem som vi har framför oss, det vill säga den ekonomiska utvecklingen. Det är kanske det största orosmolnet just nu.

Till det kan man lägga de andra, mindre orosmolnen som diskuterats, det vill säga strandsatta människor ute i världen. Det kan te sig som ett litet problem. Men jag har erfarenhet av det här hemma. Jag fick i förra veckan hem min son från Thailand, precis i sista sekunden. Många ungdomar är, liksom han var, ute i världen och har gigantiska problem med att ta sig hem. Det kan alltså vara ett stort problem.

Det området borde det vara enklast för EU att samordna sig kring. Désirée Pethrus ställde mer konkreta frågor om hur det ska lösas. Jag ser fram emot att höra svar på det.

Vi verkar vara ganska överens om det mesta. Det är dock en sak som oroar mig mycket och som inte har tagits upp. Det gäller att vissa länders reaktioner har varit att införa åtgärder som vi medborgare annars aldrig skulle acceptera och som är klart kränkande mot den personliga integriteten. I en krissituation kan man tolerera det mesta. Men det är lätt hänt att det blir institutionaliserat och vedertaget även efter krisen.

Förs den diskussionen på något sätt, det vill säga att det måste vara proportionerliga metoder även nu? Det är bra med feberkontroller och så vidare, men den personliga integriteten måste fortfarande beaktas.

Anf. 14 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Fru ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen!

EU bygger på respekt för människans värdighet. Solidaritet och demokrati är EU:s grundvärden. Vi ska hjälpas åt i såväl goda som svåra tider. Det är viktigt att hålla fast vid det nu när corona blåser in över oss.

Vi måste hjälpas åt med att bekämpa smittspridningen. Vi måste hjälpas åt med att se till att sjukvården får de resurser som behövs och att människor får behålla sina jobb. Vi måste också se till att långsiktigt fortsätta bygga ett starkt och hållbart EU, ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart EU.

Angående demokrati har vi på senare tid fått höra om länder där man vill ge regeringen utökad makt på bekostnad av de folkvalda för att bekämpa corona. Det är inte rätt väg att gå. Demokratien måste vi stå fast vid.

Flera har också före mig lyft upp att medicinsk utrustning har fastnat vid gränserna inom EU. Det är inte bra. Gränserna måste vara öppna för handel med sjukvårdsutrustning. Det är mycket bra att det står med i rådsslutsatserna.

Nu pågår också gemensamma upphandlingar av sjukvårdsmateriel. Kommissionen har fått en särskild coronabudget för bland annat sjukvård. Det är mycket bra.

Jag vill också lyfta upp situationen i grekiska flyktingläger. Den var dålig redan före corona. Flyktinglägren är överfulla, och det finns risk för smittspridning. Ylva Johansson, som är migrationskommissionär, har uppmärksammat detta.

I går berättade statsrådet Peter Eriksson att svenskt utvecklings-samarbete just nu lägger om sina resurser med ökat fokus på det globala arbetet mot spridningen av covid-19. Då är det viktigt med insatser till flyktingläger, till exempel rent vatten och hygienartiklar. Statsrådet har kontakt med kollegorna från EU-kommissionen och med Storbritannien och Norge.

Som det står i rådsslutsatserna är det brådskande att bekämpa coronapandemin och dess omedelbara effekter. Samtidigt behöver vi börja förbereda för att komma tillbaka till normalt fungerande samhällen och en hållbar utveckling.

Coronakrisen leder till stora ekonomiska konsekvenser. Det är viktigt att EU-kommissionen skjuter till stöd, inte minst till småföretagen, som är särskilt drabbade. Samtidigt är det mycket viktigt att vi med de ekonomiska stimulanserna också tänker grönt. Vi ska inte köra tillbaka i gamla hjulspår utan måste tänka framåt. Vi ska lösa coronakrisen, och vi ska fortsätta arbeta för klimatet. Det är viktigt att kommissionen håller i Green Deal. Hållbarhet överlag, såväl social som ekologisk och ekonomisk, ger starkare, mer robusta och motståndskraftigare samhällen.

Det sista jag vill säga innan jag kommer till mina frågor gäller så kallade spökflyg, som jag har läst om. Det är flygplan som flyger tomma på grund av coronakrisen. EU:s flygregler har tvingat bolagen att köra nästan tomma plan eftersom de annars kan förlora sina landningsrättigheter. Nu har kommissionen tagit fram ett förslag för att åtgärda det. Det är mycket bra.

Så till mina frågor. Hur har Sverige drivit på för att få bort handelsblockeringarna vad gäller medicinsk utrustning? Hur ser statsministern på EU:s hantering av situationen i flyktinglägren framöver? Och hur agerar Sverige för att se till att vi både motverkar en ekonomisk depression och samtidigt tänker klimat och grönt i de kommande ekonomiska stimulanserna och håller i Green Deal?

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru ordförande! Jag börjar med Jonas Sjöstedts frågor. Först gällde det de strandsatta EU-medborgarna. Uttalandet är att kommissionen och andra ska öka ansträngningarna för att få hem strandsatta EU-medborgare, och utrikestjänsten har satt upp en task force. Vi hoppas att den kan bidra. Men mer kan göras. Det är en mycket viktig fråga. Flera har hamnat i en svår situation. Utrikesdepartementet samarbetar också med EU:s institutioner för att göra det bästa möjliga.

När det gäller statsstöd delar jag uppfattningen. Det är ett unikt läge. Det är väl därför olika regelverk öppnas så pass mycket. I fråga om EIB:s utlåning är det klart att de kan göra mer efter den akuta krisen. Vi ska komma ihåg att det görs en hel del, och det framgår i punkt 16 i uttalandet.

Men man kan göra mer. Bland annat finansministrarna ska titta på vad mer som kan komma att behöva göras.

Désirée Pethrus välkomnade initiativen och talade om att skydda medborgarna. I punkterna 9–11 om att visa solidaritet, inte minst när det gäller vaccin och arbetet med det, är det bra skrivet om samarbete inom EU men också globalt för att klara av utmaningen. Vi känner att det tas om hand på rätt sätt. Så måste vi tänka. Jag delar den uppfattning som Désirée Pethrus ger uttryck för.

När det gäller investeringar och att kunna ta del av stöd är det öppet för alla. Också svenska företag kan ta del av dem. Det finns inga begränsningar på det sättet.

När det gäller medicinsk utrustning är bland annat den gemensamma upphandlingen medlet. Vad vi förstår har den varit framgångsrik. Det ser ut som att länderna kan få det de har efterfrågat. Det låter alltså positivt. Vi får avvakta den slutliga redovisningen, men det låter som att det går bra.

Vad gäller krishanteringsmekanismen gav Désirée Pethrus stöd för det. Det är bra.

Jag håller med Tina Acketoft om att det gäller att klara både den akuta hanteringen och de kommande stora ekonomiska konsekvenserna. Därför vill vi ta de här initiativen med både medlemsstaterna och EU-institutionerna, för att påbörja den diskussionen snabbt. Även om vi måste koncentrera oss på människoliv och att begränsa smittspridning och så vidare måste vi också tänka den andra tanken, att vi vill tillbaka så snabbt som möjligt.

Jag vet inte exakt vad Tina Acketoft syftar på när det gäller integritet i samband med provtagning och sådant. Vi har ännu inte sett de exemplen. Jag har i alla fall inga. Men det är såklart en viktig fråga som vi måste hålla ögonen på. Det är inte meningen att man ska ta det här tillfället i akt för att kränka den personliga integriteten.

Amanda Palmstierna nämnde smittspridning och utrustning. Och när det gäller ekonomiska stimulanser är vår uppfattning att de, när man väl ska in i nästa fas, ska främja det gröna. Vi ska helt enkelt se till att hålla i Green Deal. Vi ska inte släppa de ambitionerna, varken under eller efter krisen. Det har vi inte råd med.

Det kom också frågor om handelsblockeringar för medicinsk utrustning. Vi har haft en dialog med de länderna och med kommissionen om det orimliga i det agerandet. Vi har varit drivande i att exportstoppen ska tas bort direkt. Det är nämligen, inte minst i kris, viktigt att det fungerar. Annars ifrågasätts på sikt hela den inre marknaden. Om man inte kan lita på att det fungerar i kristider kommer alla att sluta sig och bara lita på det interna. Det vore katastrofalt för Sverige.

Nu har ju några av exportstoppen lyfts tack vare att vi har kunnat enas om exportstopp – om man får kalla det så – gentemot länder utanför EU och Europa. Men det finns uppenbarligen fortfarande problem internt, och detta måste vi ta vidare.

När det gäller flyktinglägren, som Amanda Palmstierna också frågade om, är det klart att läget är särskilt utsatt. Jag pratade med Ylva Johansson i går kväll om bland annat detta. Det är klart att vi måste undvika att det uppstår en mycket allvarlig situation och att vi följer detta noggrant.

Det finns inga bekräftade fall i lägren på de grekiska öarna – mig veterligen, ska jag säga – och det finns ett intensivt samarbete med UNHCR, Läkare utan gränser, IOM, EU-myndigheter och så vidare för att man ska kunna göra särskilt riktade insatser när det uppstår ett sådant läge. Då handlar det bland annat om att bistå med att förbättra de sanitära förhållandena och vattentillgången. Man kan också behöva placera personer på något särskilt ställe på öarna för att undvika smittspridning.

Med detta tror jag att jag har svarat på frågorna, fru ordförande.

Anf. 16 ORDFÖRANDEN:

Nu finns det möjlighet för de partier som har mer än en plats runt bordet att ställa ytterligare en fråga.

Anf. 17 JOHAN HULTBERG (M):

Fru ordförande! Tack, statsministern, för bra information så här långt!

Jag vill gärna understryka det som både statsministern och min partikollega Jessica Roswall har varit inne på, nämligen att coronakrisen inte får användas som en förevändning för ökad protektionism. Olika handelshinder riskerar att slå väldigt hårt mot vår ekonomi, och då allra särskilt naturligtvis mot den svenska, som ju är en liten, öppen och väldigt exportberoende sådan. Vi har ju också, vilket flera frågeställare varit inne på, också sett hur handelshinder får allvarliga konsekvenser i världen och för världens försörjning av kritisk skyddsutrustning och annan materiel.

Jag tycker att det är bra att statsministern har tagit upp dessa frågor och kommer att göra det igen vid mötet i morgon. Men jag tycker också att det är viktigt att statsministern initierar en diskussion om konsekvenserna för de länder som bryter mot en av de mest grundläggande principerna för EU-samarbetet, nämligen fri rörlighet. Det kan inte vara så att enskilda länder i en krissituation bara ser till sin egen befolkning och reser handelshinder som får allvarliga följder för Sverige och andra medlemsländer utan att det också får konsekvenser.

Det är viktigt att punkt 6 i uttalandet också efterföljs av en diskussion om konsekvenser för de länder som har brutit eller kommer att fortsätta bryta mot principerna för den fria rörligheten inom unionen.

Fru ordförande! I punkt 5 finns en uppmaning till kommissionen att fortsätta att öka sina ansträngningar för att säkerställa just försörjningen av adekvat medicinsk utrustning och då inte minst skyddsutrustning, som vi har talat mycket om. Här skulle jag vilja göra ett inspel i fråga om tullar, som ju togs upp av någon tidigare frågeställare.

Från Moderaternas sida tycker vi att Sverige bör driva på för att tullarna på medicinsk utrustning inom EU ska slopas. Det gäller både import och export. Det är klart att nuvarande EU-tullar på ansiktsmasker, ansiktsskydd, skyddshandskar och annan utrustning försvårar och också fördyrar insatserna för sjukvården. Detta vore ett konkret sätt för EU-kommissionen att ta ytterligare steg för att säkerställa tillgången på skyddsutrustning både inom och utom unionen. Detta är en uppmaning och ett medskick till statsministern att också lyfta upp den diskussionen i morgon.

Anf. 18 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru ordförande! Jag ska svara på Johan Hultbergs frågor. Den första gällde den inre marknaden, handelshinder och konsekvenser för dem som bryter mot dem. Det är ju kommissionens uppgift att hantera detta, och man har initierat ett ärende angående Tyskland i detta sammanhang. Det följer alltså de rutiner som finns.

Punkt 5 om tullar kommer inte att diskuteras explicit, men jag kan ändå säga att Sveriges handelsminister har drivit den här frågan och driver den hårt. Vi tar med ert stöd om att vi ska fortsätta driva den, för här har vi samma uppfattning.

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Tack så mycket, statsministern! Då kan jag sammanfatta med att jag finner att det finns stöd för regeringens ståndpunkt, med en avvikande mening anmäld från Sverigedemokraterna när det gällde utvidgningen.

Därmed tackar vi statsministern för i dag och avslutar mötet.

Anf. 20 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Tack så mycket!

§ 1 Information och samråd inför videomöte i kretsen av

stats- och regeringschefer den 26 mars 2020	1
Anf. 1 ORDFÖRANDE.....	1
Anf. 2 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDE.....	1
Anf. 4 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	1
Anf. 5 ORDFÖRANDE.....	4
Anf. 6 DAG LARSSON (S)	4
Anf. 7 JESSIKA ROSWALL (M).....	4
Anf. 8 MARTIN KINNUNEN (SD)	5
Anf. 9 ANNIKA QARLSSON (C).....	6
Anf. 10 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	6
Anf. 11 JONAS SJÖSTEDT (V).....	8
Anf. 12 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	8
Anf. 13 TINA ACKETOFT (L)	10
Anf. 14 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	10
Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	11
Anf. 16 ORDFÖRANDE.....	13
Anf. 17 JOHAN HULTBERG (M)	13
Anf. 18 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	14
Anf. 19 ORDFÖRANDE.....	14
Anf. 20 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	14